

POSELSTWO POLSKIE W BRAZYLII
Otrzymano dnia 26/11 1928
No. 526/28
Załącznikowi
Załatwiono

referat n.
referent p. Wójnar

Ł. O. do MK. Warsz.
w spr. propagandy prasowej P. W. Kz.

KOPJA

Rio de Janeiro, 26 czerwca 1929 r.

526/29.

W sprawie P.W.K.
Odpowiedź na P.VI/E/1146/29.

Do

Ministerstwa Spraw Zagranicznych,
Wydział Prasowy.

W a r s z a w a.

Powołując się na cytowany okólnik Ministerstwa z 11 lutego r.b. w sprawie propagandy Powszechnej Wystawy Krajowej w roku 1929, Poselstwo przesyła według załączonego spisu:

Ad.p. 1, 2. Dziesięć wycinków /po dwa egzemplarze/ z prasy rioskiej, dotyczących tej sprawy, a inspirowanych prawie wyłącznie przez tutejszy Urząd. Dla informacji Poselstwo radmienia, że przesyła powyższy komplet wycinków również do Dyrekcji P.W.K. w Poznaniu;

Ad.p. 3, 5, 7. Ze względu na zupełny brak materiału propagandowego, dotyczącego P.W.K., nie dostarczonego Poselstwu mimo wielokrotnych przypomnień, jak również ze względu na brak środków pieniężnych, potrzebnych na rozwinięcie szerszej propagandy, inne jej środki nie mogły mieć zastosowania na miejscowym gruncie;

Ad.p. 6. Co do odczytów i konferencji, to dzięki staraniam Poselstwa odbyło się szereg zebrań propagandowych i porad zarówno w Rio de Janeiro, jak i na prowincji, w celu zachęcenia tak kolonji polskiej, jak i czynników miejscowych do udziału w P.W.K. a mianowicie:

a/ w Rio de Janeiro - poza stworzeniem jeszcze w czerwcu 1928 roku Komitetu Wystawowego, który przez cały rok prowadzi swe agendy, przygotowując część stoiska brazylijskiego

Kurjerem

28/6/29

M

28

na P.W.K., oraz załączoną do niniejszego aktu broszurę p.t. "Polacy w Rio de Janeiro" /Por.spraw.Pos.do Dyr.P.W.K. NNb " 1566/28 z dn. 23/VIII oraz 55/29 z dnia 31/I 1929 roku/,

- 1/ Poselstwo dnia 11 lipca 1928 roku poruszyło sprawę wystawy na uroczystem posiedzeniu, poświęconem Polsce, w brazylijskiej "Associação Commercial" /przemówienie Posła R.P. i referat p. R. Poznańskiego/;
- 2/ urządziło dnia 9 września wielki wiec kolonji polskiej w Rio de Janeiro, na którym w szeregu wyczerpujących referatów /Grabowski, Radecki, Koszarowski, Wojnar/ przedstawiło cele, zadania i znaczenie P.W.K., obowiązek moralny i narodowy kolonji wzięcia w niej udziału i wezwanie do zebrania funduszu na stoisko Polonji Brazylijskiej /zebrano, lub zadeklarowano około 3.000.- milrejsów/;
- 3/ konferencje Posła R.P. 11 września i 8 maja b.r. z delegacją parlamentarną brazylijską na kongres gospodarczy w Berlinie w sprawie wyjazdu jej do Polski i zwiedzenie jej w Poznaniu;
- 4/ dnia 24 listopada 1928 roku na posiedzeniu "Liga Esperantista Brasileira" poświęciło osobny punkt P.W.K. z zachęceniem do wyjazdu i udziału w wystawie esperantystów brazylijskich /ref. prof. Bujwid/.

Ponadto Poseł R.P. odbył w ciągu ostatniego półroczu kilkadziesiąt konferencyj w sprawie P.W.K. z ministrem Spraw Zagranicznych, Dr. O. Mangabeiro, z ministrem Rolnictwa Przemysłu i Handlu Dr. Gyra Castro, szefami departamentów w obu ministerstwach, oraz z prezesami komisyj dla spraw zagranicznych w Izbie Deputowanych i Senacie w sprawie wyjazdu do Polski delegacji parlamentarnej na zwiedzenie P.W.K. i złożenie

nie wizyty Rządowi i Giałom Ustawodawczym Polski; z Dyrektorem Brazylijskiego Instytutu ekspansji handlowej, Dr. Delfim Carlos Silva w sprawie pomocy w zorganizowaniu stoiska brazylijskiego na P.W.K. /Okazy rolnicze i wytwórczości brazylijskie./; Z przedstawicielem brazylijskiego biura propagandy w Paryżu, Panem Symphonio Magelões, w sprawie uwzględnienia P.W.K. w artykułach i konferencjach jego, urządzanych podczas podróży jego po Stanach południowych Brazylii; z dyrektorem Tow. okręgowego francuskiego „Chargeurs Reunis”, p. A. Marot, w sprawie przewiezienia wycieczki polskiej i eksponatów na P.W.K. do Gdyni; z sekretarzem Komisarjatu Generalnego Brazylijskiego na wystawie w Seville /p. Herbert Scheiner de Mendonza/ w sprawie ew. wyjazdu tamtejszej delegacji brazylijskiej do Polski dla zwiedzenia P.W.K. etc. -

b/ W São Paulo - dnia 15/VII 1928 roku konferencja Posła R.P. z przedstawicielami kolonji miejscowej i sekretarzem rolnictwa, przemysłu i handlu w rządzie stanu São Paulo w sprawie organizacji Komitetu miejscowego i zaproszenia rządu Stanu São na P.W.K.; dnia 11 i 12 kwietnia 1929 roku konferencje z Konsulem R.P. Swirskim i przedstawicielami kolonji polskiej w São Paulo w sprawie udziału kolonji tamtejszej w stoisku polsko - brazylijskiem na P.W.K.

c/ dnia 19 i 23 lipca 1928 roku konferencje z prezydentem Stanu Minas Geraes i członkami rządu tamtejszego w sprawie ewentualnego wyjazdu delegacji tego stanu do Polski;

d/ dnia 10 i 22 października 1928 roku konferencja Posła z prezydentem Stanu Espirito Santo i członkami tamtejszego rządu, z zaproszeniem na P.W.K. i decyzje delegowania na wystawę Dr. Gjalma Heesa, szefa Wydziału Emigracyjno - Gospodarczego w Sekretarjacie Rolnictwa;

e/ dnia 8 i 10 marca 1929 roku konferencja Posła R. P.

z prezydentem Stanu Adolfem Konderem i członkami rządu na temat udziału kolonji polskiej w Santha Catharinie w P.W.K. i wysłanie delegata tego stanu na Wystawę. Decyzja wysłania Dr. Carlosa Vianny, Komisarza propagandy herwa - matty, stanów południowych Brazylii;

f/ 7 kwietnia 1929 konferencja Po~~z~~ R.P. z prezydentem Stanu Parana, Dr. Alphonso Camargo, Konsulem Downarowiczem i przedstawicielami kolonji polskiej w sprawie reprezentacji tego Stanu na P.W.K., oraz wycieczki polskiej na Wystawę. Obietnica ze strony prezydenta mianowania specjalnego delegata.

Ad. 8. Wniosek specjalny, związany z finansowaniem propagandy Poselstwo przedstawiło jeden, zarówno pod adresem Dyrek. P.W.K. jak i Ministerstwa /No 459/28 z 14/V i No 720/28 z 31 grudnia 1928/ niestety, dotychczas nie uwzględniony i pod najrozmaitszymi pozorami odrzucony. -

Chodziło o udzielenie wynagrodzenia miesięcznego na okres 6 do 12 miesięcy delegatowi Poselstwa do spraw P.W.K., Stefanowi Łosiowi, którego jedynie pełnym zaparcia się wysiłkom i zabiegiem zawdzięczać należy, że stoisko polsko - brazylijskie wogóle doszło do skutku i że kolonja tutejsza nie świeci na Wystawie nieobecnością. -

Pan Łoś pracował w Rio de Janeiro i Kurytybie przez rok cały w warunkach jaknajgorszych, zarówno pod względem moralnym - z powodu rozbicia kolonji polskiej i swarów wewnętrznych, jak i materjalnym - ponieważ były okresy, w których nie miał na własne utrzymanie, wydając przygodnie uboczną pracą /malarstwem, jako djetarjusz w konsulacie ~~te~~ zdobywany grosz na cele Wystawy. Za tę pracę dotychczas nie

otrzymał właściwie żadnego wynagrodzenia, mimo wyraźnego upoważnienia przez Dyрекcję P.W.K. Poselstwa do zaangażowania jednej siły do pracy na rzecz Wystawy i przedstawienia jej minimalnych kosztów wynagrodzenia delegata /por.pismo Pos. No 2720/28 z 31 grudnia 1928/. -

Natomiast zarówno Poselstwo jak i Konsulaty, dla ratowania zagrożonej rozpadnięciem się Komitetu akcji, musiały z różnych z największym wysiłkiem czynionych oszczędności łożyć na najpilniejsze wydatki, związane z przygotowaniem stoiska brazylijskiego, co obecnie znowu zarówno przez M.S.Z., jak i przez Najwyższą Izbę Kontroli, jest kwestjonowane z tendencją obciążenia samego Pośka R.P. poczynionami z kasy Poselstwa wydatkami na rzecz P.W.K. /No A.II.K.Z.1086/29 w sprawie kontroli rach. Pos. za mm. VII, VIII etc. XII 1928/. -

Wobec powyższego Poselstwo ponownie stawia wniosek o przyznanie przez M.S.Z. Poselstwu R.P. w Rio de Janeiro z jakiegokolwiek źródła jednorazowej kwoty w sumie Rs. 2.185.- jako pokrycie wydatkowanych z kasy Poselstwa sum na cele P.W.K. oraz 2400.- Złotych, jako jednorazowego wynagrodzenia dla delegata Poselstwa przy Polskim Komitecie Wystawowym w Brazylii za całoroczną, pełną poświęcenia i wytrwałości, inteligentną, energiczną i owocną pracę. -

Ad. 9. W związku z przygotowaniem propagandy przez Wydział Zagraniczny P.W.K. nasuwa się wiele uwag krytycznych, Poselstwo jednakże nie chce dzisiaj, po otwarciu już Wystawy Powszechnej, świadczącej o potężnym wysiłku zbiorowym całego społeczeństwa polskiego, podnosić zarzutów i wnosić ten rozgoryczenia, wstrzymuje się od ich wyliczania. -

97

Nie może wszelako przejść w milczeniu do porządku dziennego nad jednym: że istotne materiały propagandowe na P.W.K., jak afisze, broszury w obcych językach, artykuły specjalne i komunikaty, mapy, rysunki, ilustracje, dane statystyczne - mimo wielokrotnych ze strony Poselstwa i Konsulatów domagań się i przypomnień /depesza do P.W.K. No 349/29 z dn. 31/II 1929/ nie zostały nadesłane do Poselstwa do dnia 26 czerwca 1929 roku, z wyjątkiem nalepek /które są czysto biernym środkiem propagandowym/ grosz tych materiałów nadeszła już po odjeździe wycieczki polskiej do Europy i w miesiąc po otwarciu P.W.K. w Poznaniu, co ze względu na odległość Brazylii, trudność komunikacji i kosztą podróży jest chyba trochę zapóźno, o ile się chciało realnych owoców z tej propagandy. Wobec takiego stanu rzeczy wielki nakład pracy Poselstwa i Konsulatów przy braku wszelkich środków materialnych, szczupłości personelu i obojętności większości kolonji pol. musiał w większej swaj części pójść na marne. -

Poseł Rzeczypospolitej Polskiej

/Dr. Tadeusz St. Grabowski./

Spis i 12 załączn.

SPIS WYCINKÓW

z prasy w Rio de Janeiro, dotyczących
Powszechnej Wystawy Krajowej w 1929 roku
za mn. marzec, kwiecień i maj 1929.

- . -

- "O Globo" , 15/III   Publikacja listu Stowarzyszenia Pracowników Handlowych
w Rio de Janeiro do Posła R.P. w Rio, z podziękowaniem za
informacje o P.W.K. i z życzeniami powodzenia. /powtórzony
w całej prasie codziennej w Rio de Janeiro./
- "Jornal do Brasil"   Artykuł lansowany przez Poselstwo o przygotowaniach do
17/III   Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu.
- "   4/IV   Wywiad, inspirowany przez Poselstwo i udzielony przez
p. Stefana Losia, organizatora stoiska polsko - brazylij-
skiego na P.W.K. dziennikowi "Jornal do Brasil".
- "Jornal do Commercio".   Notatka o wizycie p. Losia w "Jornal do Commercio" i o
5/IV   jego wyjeździe do kraju z eksponatami na P.W.K.
- "A Noite" - 6/IV.   Notatka o wizycie p. Losia w "A Noite" i o działale
emigracji polskiej w Brazylii w P.W.K.
- "O Paiz" - 7/IV.   Notatka o p. Losiu i jego działalności na terenie Bra-
zylji dla P.W.K.
- "Deutsche Zeitung"   Notatka o P.W.K. ze złośliwymi uwagami na temat wyciecz-
"S. Paulo" - 10/IV.   ki polaków brazylijskich na P.W.K.
- "Jornal do Commercio".   Notatka, lansowana przez Poselstwo, o przybyciu wyciecz-
"   12/IV.   ki polaków brazylijskich na P.W.K. na statku "Kraluis" do
Rio de Janeiro. /powtórzone w całej prasie w Rio/
- "Commercio do Brasil"   Notatka o święcie narodowym 3 maja i o P.W.K. /lanso-
" /numer kwietn. 1929./   wane przez Poselstwo/ -
- "O Paiz" - 10/V.   Artykuł spontaniczny o P.W.K. i o mieście Poznaniu z
wyjątkami wrażeń publicysty francuskiego Georges Oudot.